

Editorial

Nastavljanje sa planiranjem

Nastavljanje sa planiranjem

Izabrano je i pokrenuto sedam **demo projekata** u partnerskim opštinama MuSPP. Članci u ovom biltenu pokazuju da su ove i ostale akcije u opštinama preduzeli različiti akteri u isto vreme. Ovo je već dovelo do većeg broja projekata i novih učesnika na realizaciji nego što je na početku bilo predviđeno. Radujemo se što ćemo moći da naučimo iz ovih i drugih demo inicijativa i ohrabrujemo vas da i vi date svoj doprinos. Inkorporacija iskustava, lekcija, rizika i ograničenja stvorice veći potencijal da se radi strateški sa većim projektima kapitalnih investicija i da se postignu održive promene.

Održano je šest **vizionarskih radionica** u saradnji sa naših 6 partnerskih opština, i to se sada pokazalo da je podstaklo i osnažilo lokalno građansko društvo i profesionalne planere da 'razmišljaju van šablona', da je dovelo do inspirišućih vizionarskih izjava i vizionarskih dokumenata koji u sebi integrišu kvalitet koji postaju deo OPR. Želimo da dobijemo vaše viđenje u vezi iskustava i rezultata u toku i posle vizionarskih radionica i da ih pretočimo u lekcije i dobru praksu za naš naredni 'Letak o vizionarskim lekcijama na Kosovu'. Na ovaj način lekcije mogu da budu dostavljene svim opštinama i drugim institucijama na Kosovu (i inostranstvu).

1. oktobra je proslavljen **Svetski dan Habitata** (SDH) u 4 opštine pod ovogodišnjim motom 'Bezbedan grad je pravi grad', sa stotinama učesnika, uključujući građane, opštinske predstavnike, opštinske planere, MŽSPP, Kosovsku policiju, KFOR, međunarodne organizacije, predstavnike akademskih institucija ...i uz

odlučili da izdamo specijalno izdanje biltenar koje je isključivo posvećeno događajima povodom Svetskog dana Habitata. Posebna karakteristika je da se SDH poklopio sa ponovnim otvaranjem železničkog saobraćaja između Prištine i Peći, prve međugradske veze posle uvođenja voza na liniji Priština-Skoplje. Ovo otvara mogućnosti za održiviji razvoj na Kosovu.

'**Planiranje održivog transporta i prostorni razvoj**' je kišobran ispod kojeg je organizovan niz interaktivnih konferencija sa temom održivog transporta i mobilnosti uz tesno povezivanje sa prostornim razvojem. Ovo je prvi put da se o ovoj važnoj temi raspravlja na Kosovu i da je jedinstveni upravni odbor na visokom nivou u saradnji sa UN-HABITAT-om omogućio da dođe do ove inicijative. Dok se mastilo na ovom biltenu suši, održana je prva konferencija o javnom transportu sa velikim uspehom. Zahvaljujemo vam se na učešću i interakciji i ljubazno vas pozivamo da prisustvujete specijalnom predavanju u novembru 2007. godine i budućim konferencijama o 'ključnoj infrastrukturi' i 'nemotorizovanom transportu' u 2008. godini. U sledećem biltenu biće objavljen poseban izveštaj.

Planiranje je na pravom putu zajedno sa partnerima MuSPP. Opštinske vlade rade na svojim opštinskim i urbanističkim planovima razvoja. Ciklus konferencija će uskladiti planiranje među sektorima na centralnom nivou. Naporan rad je jedna stvar, ali je postizanje 'teških ciljeva' svakako još teže. Da bi se postigao cilj da se urade OPR/UPR pre kraja ovog programa, biće potrebna snažna posvećenost lokalnih kreatora politike i odeljenja za planiranje i čvrst pravac koji uključuje formalno javnu raspravu u veoma bliskoj budućnosti. Srećni smo što je MuSPP produžen do aprila 2008. godine i želimo da kroz cilj prođemo zajedno.

Naredni izbori na Kosovu kao i tekući pregovori o rešavanju statusa biće izazov za sve relevantne aktere da nastave sa planiranjem, politički i tehnički. Kada voz ponovo bude na šinama, mašinovođa treba da obezbedi da on stigne prema redu vožnje. Ako to nije slučaj, tada voz neće uspeti da privuče (nove) klijente i biće povučen iz upotrebe. To ne bi trebalo da se desi ni vozovima ni planiranju na Kosovu.

Elisabeth Belpaire

OPŠTINSKI I URBANISTIČKI PLANOVI RAZVOJA SU OTVORENI ZA JAVNU RASPRAVU U ĐAKOVICI

Kako će se opština Đakovica i grad razvijati u narednih 10 godina sada zavisi od građana. Opštinski plan razvoja (OPR) i Urbanistički plan razvoja (UPR) Đakovice su 18. septembra 2007. godine ušli u proces javne rasprave, pre nego što budu završeni i poslani na odobravanje skupštini opštine. Period javne rasprave, u skladu sa zakonom o prostornom planiranju treba da traje najmanje 60 dana za OPR i najmanje 30 dana za UPR.

Javna rasprava oba plana pruža mogućnost svim građanima da podnesu svoje sugestije

i komentare. Mišljenja građana biće posle toga analizirana od strane opštinskih organa koji se bave urbanističkim pitanjima. Ne mogu sve ideje koje podnose građani da budu uvek prihvaćene. Stoga će opštinski eksperti pripremiti izveštaj u kojem će objasniti razloge za prihvatanje ili odbijanje ideja i sugestija koje su podnete u toku procesa javne rasprave.

Planovi se nalaze u sali za sastanke u Direkciji za urbanizam i planiranje, a opštinski planeri su na raspolaganju da razjasne sadržaj planova građanima.

PRETVARANJE VIZIJE U AKCIJU

"Pretvaranje ideja u akciju" bio je moto poslednjeg Svetskog urbanističkog foruma (Vankuver, 2006). Nizom vizionarskih radionica (videti Fokus u poslednjem biltenu) pokušali smo da poboljšamo zajedničku izradu dobrih planskih vizija i ideja. Od dalekih snova do neposrednih mera za poboljšanje životnih uslova stanovnika Kosova u šest sekundarnih gradova. Ove vizije i ideje moraju da budu prevedene u zdrave opštinske i urbanističke planove razvoja koji su trenutno u fazi izrade (ili su već usvojeni, kao što je to slučaj u Peći). Da bi pokazali da sprovođenje dugoročnih vizija može da počne malim akcijama, pokrenuli smo "demo projekte". Demo projekti su mali projekti koji pokazuju misiju MuSPP, a to je "pretvaranje vizije u akciju". Demo projekti stoga treba da budu orijentisani na akciju, sa opipljivim i čak "vidljivim" rezultatima ostvarenim pre završetka faze 1 MuSPP u aprilu 2007. godine.

U okviru svog programa 2005-2008 koji je finansirala Sida, MuSPP ima mali budžet od 100000 USD za sufinansiranje demo projekata. Pošto je MuSPP aktivan u pet opština i u južnoj i severnoj Mitrovici, cilj je bio da se ima najmanje sedam demo projekata. To znači da je prosečan iznos koji je na raspolaganju za sufinansiranje ograničen na do 10000 evra po projektu, ali jedan od kriterijuma bio je da se traži sufinansiranje od strane opštine koja je prijavila demo projekat. Takođe i drugi partneri (javni i privatni) mogu da budu uključeni u cilju povećanja budžeta, uticanja i zajedničkog vođenja projekta. Drugi kvalitativniji kriterijumi koji su korišćeni za izbor demo projekata naglašavaju da projekat treba da bude mali, ali strateški (u vremenu i prostoru), kreativni i inovativni (ne samo stari "reciklirani" projekti), ostvarivi (mogu da budu realizovani za nekoliko meseci) i konačno,

ali ne i najmanje važno, treba da uključuje što više ljudi (uključivanjem građanskog društva i drugih učesnika).

Vizionarske radionice pružile su odlične mogućnosti da se identifikuju mogući demo projekti u svakoj opštini. Takođe su i druge aktivnosti u procesu planiranja opštinskih i urbanističkih planova razvoja služile kao izvor ideja za projekte, ograničene opštinskom vizijom i procesom planiranja.

Posebna komisija za izbor koju čine predstavnici Ministarstva za životnu sredinu i prostorno planiranje, Udruženja kosovskih opština i Sida-e, izabrali su sledećih sedam demo projekata:

- **Peć:** Projektovanje ulice u blizini fudbalskog stadiona
- **Uroševac:** Konkurs za prostorni projekat centra mobilnosti
- **Gnjilane:** Proširenje opštinskog groblja/bezbedno školsko okruženje
- **Đakovica:** Uređenje centralnog parka
- **Prizren:** Uređivanje školskog dvorišta u centru grada
- **Mitrovica (jug):** Kružni tokovi u centru grada
- **Mitrovica (sever):** Rampe za pešake u centru grada

O situaciji u vezi sa demo projektima u Peći, Gnjilanu, Prizrenu i Mitrovici (jug i sever), možete više da pročitate u ovom biltenu. Uroševac i Đakovica biće predstavljani u sledećem izdanju.

Posle više nego oklevajućeg početka, možemo jasno da vidimo interes za demo projekte i interes iz demo projekata. U većini slučajeva postojala je potreba da se "otvore" predlozi da bi se omogućio planski pristup, uokviravanjem projekta u širu viziju i kontekst, vraćajući se na korene problema i identifikujući moguće (bolje) alternative od predloženih, i što je najvažnije od svega, da bi se uključili učesnici i građani.

Takođe je bilo potrebno neko vreme da se napravi dogovor oko mehanizma sufinansiranja, ali je sada i to rešeno, pa se nadamo da ćemo krenuti sa realizacijom. U slučaju Mitrovice, oba dela grada (sever i jug) bili su toliko spremni da realizuju projekte koje su predložili, da su već realizovali prvu fazu projekta bez našeg sufinansiranja. Pozivamo vas da vidite novi kružni tok u blizini zelene pijace u centru južne Mitrovice, kao i rampe za pešake i hendikepirane ljude koji koriste invalidska kolica u centru severne Mitrovice. Ovo pokazuje da postoji stvarni interes za projekte malog obima za poboljšanje kvaliteta urbanog života.

Pravi izazov je uspostavljanje i razvoj procesa lokalnog planiranja i kulturu koji su u stanju da rade u isto vreme na vizijama i projektima. Timovi treba da rade na planskim dokumentima kao što su opštinski i urbanistički planovi razvoja s jedne strane, sa zdravom dugoročnom vizijom o budućnosti i poželjnoj prostornoj strukturi opštine, a u isto vreme da počnu kratkoročne (i dugoročne) strateške projekte u cilju demonstracije koristi od vizija i planova. Pošto i jedno i drugo može da bude urađeno samo mudrom saradnjom između lokalnih uprava, drugih institucija, poslovne zajednice i najzad, ali ne i najmanje bitno, građanskog društva, želimo da se pozovemo na nedavnu Svetsku konferenciju o planiranju ISOCARP, održanu u Antverpenu u Belgiji od 19-23 septembra, sa temom "Urbanistički trijaloz – načini saradničkog povezivanja vizionarskih i strateških urbanističkih projekata". Kada uspe u svojoj nameri, MuSPP i njegovi partneri biće u stanju da "demonstriraju" kako da se u praksi uspostavi ovaj urbanistički trijaloz između planova, projekata.

Tim MuSPP

UČESTVOVANJE GRAĐANA U REKONSTRUKCIJI ŠKOLSKOG ZIDA

Učestvovanje građana u procesu identifikacije njihovih potreba, pronalasku mogućnosti i izboru prioriteta pružaju veću šansu za razvoj novih rešenja koja su održivija i razumnija. Ovo je razlog što su u razvoju demo projekta fokusiranog na rekonstrukciju zida na koji je pričvršćena ograda, bili uključeni đaci, roditelji i drugi stanovnici u okolini.

Ovaj projekat je identifikovan kao prioritetan na osnovu rezultata anketiranja 47 đaka iz osnovne škole "Prizrenska liga", njihovih roditelja i drugih stanovnika naselja Pantelia u Prizrenu.

Prema rezultatima upitnika, rekonstrukcija zida ograde povećaće bez-

bednost đaka, pružiti bolje mogućnosti za bavljenje sportskim aktivnostima i biće od koristi za slobodno kretanje po školskom vrtu.

Roditelji su često naglašavali da postojeća ograda-zid predstavlja opasnost po bezbednost njihove dece kada su u školi. Sa ovim novim projektom koji zajednički finansiraju opština i program MuSPP kojeg sprovodi UN-HABITAT na Kosovu, problem će biti rešen. Prema njima, rekonstrukcija zida ograde će povećati bezbednost dece i bezbednost ljudi koji žive u blizini. Vizuelni efekat će takođe biti poboljšan.

Učestvovanje različitih učesnika u ranim fazama projekta ohrabruje proces

planiranja u Prizrenu i olakšava realizaciju projekta. Ovo je takođe kompatibilno sa mandatom UN-HABITAT-a koji promoviše inkluzivan, učesnički proces planiranja za održivi urbanistički razvoj.

RADIONICE O PRAVNIM PITANJIMA U UROŠEVCU

Imajući na umu činjenicu da je prostorno planiranje multisektorska i multidimenziona aktivnost koja se odnosi na korišćenje prostora, proces planiranja zahteva ne samo analizu zakona o prostornom planiranju, već i drugih zakona koji imaju uticaj na prostorno planiranje.

Brojni su izazovi sa kojima se suočavamo pri sprovođenju planskih dokumenata, napr. postupanje sa predmetima izdavanja urbanističkih i građevinskih dozvola, zakonima i propisima koji su na snazi kada se vrši provera na terenu, ili rešavanje mnogih imovinskih i katastarskih pitanja, različite su prirode, a postoje slučajevi kada su opštinski službenici u dilemi pri rešavanju tih pitanja.

Niz jednodnevnih radionica o zakonskim pitanjima za opštinu Uroševac koje su održane u aprilu, maju i junu, ponudio je mnoga objašnjenja za gore pomenute dileme. Presentacije i razjašnjenja koja je dao pravni savetnik MuSPP/UN-HABITAT-a g. Lazim Saljihu odnosila su se na širok opseg pitanja uključujući:

- Pravni zahtevi u vezi opštinskog prostornog i urbanističkog planiranja
- Administrativne odluke u vezi urbanističkih propisa

- Zakon o građevinarstvu
- Osnovna objašnjenja o izmenama i dopunama zakona o putevima
- Zakon o transportu i njegov odnos sa prostornim planiranjem
- Zakon o poljoprivredi i njegov uticaj na planiranje
- Zakon o očuvanju prirode
- Dugoročna koncesija nepokretne javne imovine kojom upravljaju kosovske opštine

Predstavljanje ovih pitanja i tumačenje zakona stimulisali su diskusiju i ponudili dobrodošla razjašnjenja.

Tumačenje konkretnih slučajeva koji su već rešeni ili čije je procesuiranje u toku bili su od posebnog interesa za učesnike.

Radionice kojima su prisustvovali predstavnici različitih opštinskih direkcija, uključujući Direkciju za planiranje, rekonstrukciju i razvoj, Direkciju za urbanizam, inspekciju, geodetsku službu i katastar i iz pravne službe opštine Uroševac, omogućile su nam da bolje shvatimo važnost tesne saradnje između direkcija, ali takođe i da pronađemo mogućnosti za zajedničko prevazilaženje problema u toku primene i tumačenja propisa u našem svakodnevnom radu.

Učesnici su se zahvalili na podršci u oblasti propisa kao dodatku tekućoj podršci prostornom planiranju koja se sprovodi putem programa MuSPP i koja odgovara na dinamične promene koje se dešavaju i koje će se dešavati u budućnosti na planu propisa i u svim oblastima na Kosovu.

"Ova vrsta podrške i razmene iskustava je potrebna ne samo za Uroševac, već i za sve opštine na Kosovu", rekao je Džavit Topali, pravni službenik u opštini.

Mustafë Zarići,

Šef Odseka za planiranje, Opština Uroševac

O KRUŽNIM TOKOVIMA U MITROVICI

2006. godine na inicijativu MuSPP, opština Mitrovica je osnovala radnu grupu za mobilnost i transport, koja je radila na različitim aspektima transportne politike za integrisano prostorno planiranje. Njen cilj bio je doprinos poboljšanju kvaliteta životnog okruženja sa fokusom na određenu gradsku oblast ograničenu postojećom strukturom i vizijom urbanističkog plana razvoja. Projekti su se uglavnom odnosili na poboljšanje odvijanja saobraćaja, putnu mrežu i javne prostore u izabranoj fokusnoj oblasti.

Posle poziva za demo projekte koji je u Mitrovici uputio PPO, opština je podnela predlog za izgradnju kružnog toka na raskrsnici na glavnom putu u blizini zelene pijace. Projekat koji je urađen sa radnom grupom za mobilnost i transport kojoj je pomagao ekspert za mobilnost iz MuSPP, izabran je od strane komisije za izbor.

Zbog hitnosti, opština je završila sopstveni projekat, dok su druge različite opcije saradnje sa MuSPP/UN-HABI

TAT-om uzete u razmatranje. Razgovori sa ekspertom za mobilnost doveli su do proširenja originalnog predloga i uključivanja još jedne raskrsnice na južnom ulazu u grad. Ova strateška lokacija pored svoje funkcije kao antipod centralnoj gradskoj raskrsnici, predstavlja vezu centra grada i Solana parka, važnog javnog prostora u ovoj oblasti koji je planiran za obnavljanje. Cilj je izrada projekta koji će proizaći iz zajedničkog procesa planiranja u cilju ispunjavanja glavnih ciljeva; potvrđivanje ove lokacije kao glavne tačke ulaska/izlaska u centar grada i kao veze sa Solana parkom, povećanje bezbednosti saobraćaja za motorizovani i nemotorizovani saobraćaj organizaci-

saobraćaja u celom sistemu, poboljšanje koherentnosti usluga javnog saobraćaja i proširenje procesa na ceo Solana park.

Strateške intervencije moraju da budu kolektivne i inkluzivne, da mobilišu sve ključne učesnike u izgradnji zajedničkog vlasništva nad projektom. Rezultati vizionarske radionice "Učinimo Mitrovicu boljom" potvrdili su da su pitanja kao što su parkovi i javni prostori, pešačke staze, javni transport i putna infrastruktura neki od prioriteta građana Mitrovice. U vezi sa tim biće pažljivo istražene i ohrabrene mogućnosti integrisanog korišćenja svih raspoloživih resursa opštine, poslovne zajednice i privatnog sektora.

ACCESS TO THE CITY

"Handikos", NVO koja podržava ljude sa nedostacima na severu Kosova izašla je sa inicijativom čiji je cilj snižavanje ivica trotoara zbog lakšeg kretanja po gradu lica sa nedostacima. Projekat obuhvata osam lokacija u severnoj Mitrovici, a njegova realizacija je započela u julu 2007. godine.

Prva faza u kojoj su urađene ivice trotoara, koju je finansirala Međunarodna organizacija za migracije (IOM) obuhvatila je ulice Kralja Petra I, Knjaza Miloša, Ive Lole Ribara, Vasilija Ostroškog i Džona Kenedija. Dva parking mesta su označena kao rezervisana za vozila lica sa nedostacima ispred pošte i u centru grada. Ova faza je takođe obuhvatila gradsku biblioteku gde je rampa prilagođena da bi se licima sa nedostacima obezbedio bezbedan pristup zgradi.

Imajući na umu broj članova Handikosa, koji raste iz dana u dan, glavni cilj ove organizacije je stvaranje uslova za lakše kretanje po gradu ljudi sa nedostacima, tako da kvalitet života ovih ljudi može da bude poboljšan.

Druga faza adaptacije trotoara koju su

finansira MuSPP/UN-HABITAT obuhvata postavljanje i projektovanje nekoliko raskrsnica, kao i pristup javnim zgradama, školama, lokalnim institucijama i drugim zgradama u gradu.

Mirjana Spirić

Chief of Handikos office for north Kosovo

PUTOVANJE KA BUDUĆNOSTI

"Bilo je zadovoljstvo biti deo tima koji pokušava da stvori bolju budućnost za buduće generacije", rekli su učesnici iz Đakovice na radionici u Ohridu.

Đakovica grad reka sa starom kulturnom i istorijskom tradicijom, most ka Albaniji i grad koji ima veoma dobre preduslove za razvoj. Ali da bi do toga došlo, ovaj grad, kao i drugi gradovi na Kosovu moraju da imaju održivu viziju koja će predstavljati osnov na kojem će biti izgrađena bolja perspektiva za buduće generacije. Upravo je ovo bio glavni motiv učesnika radionice za Đakovicu koja je održana u Ohridu.

Radionica ne samo što je okupila ljude iz različitih sektora, profesionalne planere i eksperte, već i ljude iz građanskog društva za koje moramo da priznamo da su bili "duša" ove radionice. Svesno, oni su za trenutak postali važan deo izgradnje budućnosti njihovog grada.

U toku četiri dana oni su uporno radili, davali sveže i nove ideje za viziju koje će biti razmatrane u budućnosti. Prioritet građanskog društva bio je da se obezbedi da se jasno zna šta je potrebno građanima i stanovnicima opštine Đakovica za poboljšanje kvaliteta života.

Upravo je njihov doprinos u ovoj oblasti bio početna tačka za izgradnju održive vizije za Đakovicu, mozaik koji su zajedno izgradili planeri i različiti eksperti, koji je zasnovan na geografskoj poziciji, ljudskim resursima, mogućnostima razvoja, tradiciji i svakako mogućnostima za sprovođenje strategije, koja se takođe naziva "dugoročnom vizijom za budućnost našeg grada".

Postignuti rezultati u tom pravcu su rezultati mešavine eksperata, planera i učesnika iz građanskog društva. Saradnja između eksperata i građanskog društva bilo je novo i podsticajno iskustvo u ovom veoma aktivnom delu društva posle rata na Kosovu u smislu većeg angažovanja, za različit pristup kada se stvara vizija za budućnost.

"Dugoročna vizija za budućnost liči na san koji u bliskoj budućnosti može da postane realnost, iako je za trenutak to

samo san zasnovan na vrednostima i mogućnostima za razvoj opštine Đakovica. Čak i ako je za to potreban naporan rad, potrebno je inkluzivno angažovanje i potpuno različit pristup upravljanju opštinom", rekli su predstavnici građanskog društva iz Đakovice na kraju radionice i zahvalili se UN-HAB

ITAT-u za pruženu mogućnost da budu učesnici u radionici u vezi konkretnih pitanja kada se radi o budućnosti njihove dece i budućim generacijama.

Faton Canhasi,

Član Neformalnog saveta građanskog društva, Đakovica

DEMO PROJEKAT URBANO CENTRALNO GROBLJE U GNJILANU

Od šest projekata koje je identifikovala opština Gnjilane uključujući digitalizovane geografske informacije, urbanu autobusku liniju, projekat povećanja bezbednosti saobraćaja, putnu signalizaciju, bezbedan nadvožnjak za školu u Bresalcu i sređivanje gradskog groblja, komisija za izbor je izabrala poslednja dva. Projekat sređivanja gradskog groblja je izabran kao demo projekat koji zajednički treba da realizuju opština i MuSPP/UN-HABITAT. U međuvremenu, projekat bezbednosti škole biće urađen kao pilot projekat u saradnji sa Ministarstvom transporta i telekomunikacija, a kao probni projekat za povećanje bezbednosti saobraćaja oko škola koje se nalaze u blizini glavnih puteva na celom Kosovu.

Glavni cilj projekta sređivanja groblja je poboljšanje kvaliteta javnog prostora, davanje prostora za sahrane dostojanstven karakter i njegova integracija sa urbanim okruženjem. Sada je groblje mesto puno otpadaka, obraslo travom i žbunjem, sa ogradom koja je u raspadu i znacima vandalizma po celom prostoru.

Predložen je sveobuhvatan i strukturalan pristup u cilju rešavanja ovih problema. Biće urađen popis postojeće lokacije kao i njenih prostornih kapaciteta da bi se planiralo buduće korišćenje groblja za potrebe sahranjivanja, uzimajući u obzir aspekte životne sredine i zdravlja. Novi dizajn i izgled groblja imaju za cilj obezbeđivanje poštovanja za preminule koji su sahranjeni na tom mestu, nezavisno od njihove verske pripadnosti.

Elementi koje treba uzeti u obzir su zeleno okruženje za građane, poboljšanje starih delova, poštovanje za obrede sahranjivanja različitih kultura, dizajn osnovnih elemenata (spomenici, verska infrastruktura...) i integracija u urbano okruženje. Konačno, sistem upravljanja i održavanja biće elaboriran sprovođenjem pravnih propisa u vezi grobnih mesta i sistema koncesija i finansijskog upravljanja. Projekat će biti sproveden uz učestvovanje svih zainteresovanih, posebno imajući u vidu multietnički karakter. Pristup i rezultati mogli bi da budu iskorišćeni za rešavanje problema groblja na Kosovu na održiv način.

DEMO PROJEKAT U PEĆI

Opština Peć je odlučila da izvrši realizaciju demo projekta koji je predložen u saradnji između Direkcije za javne radove i tehničke službe, Direkcije za urbanistički razvoj i razvoj sela i životnu sredinu i lokalnog tima MuSPP UN-HABITAT-a.

Ovaj demo projekat koje je podržao bord direktora u Peći pripada kategoriji projekata mobilnosti. U vezi sa tim, projekat pruža mogućnost da se praktično pokažu ciljevi ideje "gradskih kapija", koja je deo urbanističkog predloga opštinske politike mobilnosti u okviru nacrtana smerica za sprovođenje urbanističkog plana razvoja.

Predloženi demo projekat ima za cilj obezbeđivanje bolje i efikasnije organizacije odvijanja saobraćaja u jednoj od glavnih kontakt tačaka sa gradom, promovisanje različitih aspekata bezbednosti saobraćaja sa naglaskom na

pešake, obezbeđivanje osnovnih kapaciteta za javni transport i uticanje na dalji razvoj oblasti.

Oblast između gradskog parka Karagač i fudbalskog stadiona u Peći se proteže duž puta koji ide iz Đakovice-Dečana. Oblast između puta i fudbalskog stadiona ima širinu koja se kreće od 35 do 50 metara. Na drugoj strani puta postoji prostor između puta i parka širine skoro 10 metara.

Sa obe strane puta odvija se puno takoreći neformalnih funkcija, kao što su autobuska stanica za autobuse i kombije koji voze između Peći, Dečana, Đakovice i Prizrena, i čak za neke međunarodne autobuske linije (za Podgoricu, Ulcinj, Tiranu, Drač, Sarajevo...), pijaca za male proizvode, povrće i ogrevno drvo. Na istoj lokaciji nalazi se parking prostor koji se posebno koristi tokom fudbalskih utakmica, taksi stanica i trotoar.

Neformalne poslovne aktivnosti doprinose nastanku nedavno formiranog smetlišta u toj oblasti.

U severnom delu nalazi se fudbalski stadion. Oblast oko stadiona je nesređena, ali ipak postoje mogućnosti za sređivanje oblasti. Stoga će stadion biti pretvoren u edukacionu zonu i zonu za razonodu, a oblast će biti izgrađena kao nova stambena oblast.

Odgovarajući parkinzi i mesta za trgovinu i štandovi za hranu treba da postanu deo aktivnosti sređivanja.

Opština je javno oglasila u novinama poziv za podnošenje ponuda od strane podobnih kompanija. Očekuje se da će realizacija uskoro otpočeti pošto je odabrana kompanija i rešena neka proceduralna pitanja sa upravom opštine Peć.

EDUKACIONA, SPORTSKA I TURISTIČKA ZONA U PEĆI

12. septembra su na javnom sastanku prezentovani rezultati vizionarske radionice u vezi bivše vojne baze u Peći. To je urađeno na Univerzitetu za evropsku viziju u Peći uz prisustvo velikog broja učesnika i opštinskih službenika.

Posle uvodnog izlaganja Škeljzena Hisenija, glavnog izvršnog službenika opštine Peć, predstavnici UN-HABITAT-a su dali pregled primenjene metodologije. Agron Salova, savetnik za urbanističko planiranje UN-HABITAT-a, predstavio je zajedničku deklaraciju o viziji.

U deklaraciji o viziji kaže se da će biti urađena nova edukaciona, sportska i turistička zona "EST" na rubu Nacionalnog parka Prokletije, okružena naseljima Zatra, Dardanija, Belo Polje i parkom Karagač. To će biti atraktivno i lako pristupačno mesto za sve druge centre u regionu. EST će postati deo turističke ponude regiona Metohije i postaće mesto na kojem priroda i zdravlje idu ruku pod ruku. Ono će takođe postati intelektualni centar za region obezbeđivanjem mesta za sportski univerzitet. Kada se radi o sportskoj funkciji, EST će se nadmetati u regionu za organizaciju međunarodnih takmičenja.

Posle ove izjave o viziji, predstavnici svake od tematskih radnih grupa su predstavili svoj deo vizije. Prva grupa je radila na prirodi, vodi i životnoj sredini. Elementi njihovog plana sadrže obezbeđivanje kanalizacije, kišne kanalizacije i solarne energije. Puno zelenih površina treba da dopune restauraciju botaničke bašte u parku Karagač.

Druga grupa je razvila koncept za teme edukacije, sportova i turizma. Plan uključuje novu žičaru kao osnovni element razvoja skijaške stanice. Predviđena je izgradnja hotela i smeštaja za sportiste, kao i obnavljanje starog bazena i obezbeđivanje prostora za planinarenje i biciklističke staze.

Treći koncept sadrži rezidencijalnu oblast i okolinu. Planirane su lokacije za hotelski smeštaj i zgrade za edukaciju, kao i oblasti za rekreaciju, stanovanje i prirodu.

Četvrti plan bio je fokusiran na mrežna

Lekcije naučene u toku vizionarske radionice u Peći

Učesnici na ovoj radionici su imali ozbiljan pristup razmatranim pitanjima, pa bez ustručavanja možemo da kažemo da su postignuti dobri rezultati koji bi mogli da budu iskorišćeni u interesu opštine. Da li će ova dobra iskustva i rezultati radionice biti iskorišćeni zavisi najpre od nadležnih opštinskih institucija. Videćemo.

Prema mom mišljenju, u naučene lekcije sa ove radionice spadaju:

- Razumevanje da rad u grupama daje održive rezultate
- Potreba za učešćem širokog spektra učesnika koji su uključeni u dotično pitanje
- Važnost tolerancije u radnim grupama
- Prihvatanje argumenata kao vrednosti a ne kao optuživanja ili kritikanja
- Svi učesnici u radionici bili su ravnopravni
- Naučili smo kako da organizujemo radionicu
- Važnost discipline, učtivosti i ozbiljnog pristupa organizatora
- Važna uloga logistike i vizuelne opreme u uspešnoj radionici
- Profesionalni nivo vođenja, usmeravanja i dobar utisak o saradnji sa organizatorima radionice

Rešat Nurboja,

šef NVO Građanska liga Kosova u Peći

Za mene kao službenika za odnose među polovima u opštini bila je čast da budem deo opštinskog tima za planiranje, i ja sam sa zadovoljstvom prihvatio poziv da učestvujem u ovoj radionici, tako da, sa moje tačke gledišta, mogu da doprinesem radu radionice za dobrobit mog grada.

"Različite prioritetne potrebe žena i muškaraca, različiti tipovi usluga i infrastrukture moraju da budu uključeni u lokalni razvoj" rečeno je na radionici, uz nadu da će nam ovo iskustvo u vezi ovih pitanja pomoći da realizujemo buduće projekte sa istim pristupom uz poštovanje potreba svih grupa u društvu.

Nadam se da smo iz ove plodnosne radionice, mi kao opština apsorbirali iskustva koja će nam služiti u budućem radu, tako da ćemo pokušati da ih realizujemo u praksi, u regularizaciji ovog edukacionog i sportskog centra, tako da grad dobije profitabilan obrazovni, sportski i turistički centar, kakav do sada nismo imali.

Sebahate Ćorkadiu,

službenik za pitanja polova u opštini Peć

pitanja i izašao je sa predlozima za međunarodni saobraćaj, javni transport i posebne kapacitete za pešake, bicikliste i invalide.

Posle ovog izlaganja dat je pregled nesl

aganja između nekoliko planova, kao i preporuke za opštinu. Posle prezentacije razvila se diskusija posle koje je univerzitet obezbedio osvežavajuće napitke.

OBUKA IZ INTEGRISANOG PLANIRANJA - LAOS

Prva faza obuke iz integrisanog urbanističkog planiranja održana je u Švedskoj u februaru i martu 2007. godine. Druga faza održana je u Vientianu u Laosu sa delegatima iz 16 zemalja, uključujući i Kosovo.

Sveukupni cilj međunarodnog programa obuke koji je finansirala Sida je jačanje i razvoj izgradnje kapaciteta planera i kreatora važnih odluka u zemljama u razvoju u vezi stvaranja kapaciteta i znanja u oblasti integrisanog urbanističkog planiranja.

Druga faza programa u Laosu je obuhvatila: urbanističko planiranje u Laosu, poseta licu mesta, razmatranje konkretnih primera, predstavljanje projekta malih gradova itd.

Planiranje u Laosu ima dva nivoa: centralni i lokalni. Centralni nivo obuhvata nacionalni i regionalni nivo. Lokalni nivo bavi se pokrajinskim i okružnim planovima koji obuhvataju urbanističko planiranje i detaljne planove. Planeri u Laosu su uradili različite projekte planiranja sa sledećim ciljevima:

- Smanjivanje siromaštva
- Poboljšanje uslova života, urbano okruženje i pristup infrastrukturi i uslugama
- Uspostavljanje decentralizovanog i namenskog institucionalnog i rukovodećeg okvira; stvaranje Uprave

za administraciju urbanističkog razvoja (UAUR) i transfer urbanističkih usluga u UAUR.

Dvodielna obuka (Švedska i Laos) bila je interesantna i pružila je učesnicima mogućnost da razmene iskustva i ideje u vezi urbanističkog planiranja iz različitih zemalja i kontinenata, kao i obezbeđivanje koncepata i tehnika u oblasti integrisanog urbanističkog planiranja.

Koncept obuke je bio u skladu sa međunarodnim principima i evropskim standardima. Koncept može da bude korišćen za postizanje održivog razvoja i smanjivanje siromaštva, što je važna svrha procesa planiranja na Kosovu.

Artnet Haskuka

Savetnik za opštinsko/urbanističko planiranje, UN-HABITAT u Prizrenu

UČENJE NA ISKUSTVU IZ

GLOBALNO STUDENTSKO LIDERSTVO I RUKOVOĐENJA PREDZEĆIMA

Kao aktivnoj ženi iz romsko-aškalijске-egipćanske (RAE) zajednice na Kosovu, pružena mi je prilika da prisustvujem 'Programu globalnog studentskog liderstva i rukovođenja preduzećima' na Menhetn-vil koledžu u Njujorku. Moju kandidaturu je odorganizatorima podneo MuSPP/UN-HABIAT. Ja studiram psihologiju, član sam lokalne NVO pod nazivom "Centar za međunarodnu integraciju" i član radne grupe u okviru strategije kosovske vlade za integraciju Roma, Aškalija i Egipćana.

Šestonedeljni program pružio mi je uverenost, veštinu i znanje da postanem agent promena u mojoj zemlji i da sprovedim jednu od njegovih vizija, a to je stvaranje svetske mreže mladih žena koje su lokalni lideri. Raznolikost žena u ovom programu pružila mi je priliku da učim iz međunarodnih iskustava i najboljih praksi zemalja iz celog sveta, kao na primer Tanzanije, Japana, Zimbabvea, Kenije, Rumunije, Brazila, Meksika i Nigerije.

Znanje koje sam dobila u vezi rukovođenja preduzećima i drugih važnih tema je više nego potrebno za transformaciju moje zajednice, što je jedan od mojih budućih ciljeva. Takođe se nadam da ću dati podsticaj naprednoj demokratiji u mom gradu Đakovici i mojoj zemlji u celini.

Mimoza Gavrani,

Član NVO "Centar za međunarodnu integraciju"

PRAVLJENJE MESTA – 7. BIJENALE PLANIRANJA

7. Bijenale evropskih gradova i gradskih planera koje je održano od 21. do 23. juna 2007. godine u Budimpešti u Mađarskoj, bilo je fokusirano na odnos između urbanističkog planiranja i korišćenja urbanističkog dizajna kao mehanizma za održivi urbanistički razvoj. Konferencija je bila dobro izbalansirana kada se radi o međunarodnim i lokalnim ključnim govornicima na jutarnjim i terenskim radionicama u poslepodnevnim satima, koje je završeno završnom sesijom i najavom sledećeg bijenala (Nansi/Francuska, 2009). Takođe, ključni govornici su bili dobro balansirani između više teoretskih pristupa savremenom urbanističkom planiranju i dizajniranju i praktično orijentisanih lekcija o tome kako pretvoriti

teoriju u praksu. Od posebnog interesa za program MuSPP bila su predavanja profesora Džona Langa o 'Kvalitetu urbanih prostora kroz kontrolu razvoja' i Klifa Haga o 'Generičkim veštinama za dobar urbanistički dizajn' (sa veselom 'diskusijom o novim veštinama' na kraju predavanja).

Predavanje prof. Langa inspirisalo nas je da formulišemo uslove za urbanog dizajnera/eksperta za javne prostore za kojeg se očekuje da će uskoro pojačati tim MuSPP. Ovaj ekspert će takođe savetovati MuSPP i 6 opština oko "pravljenja divnih mesta" kao ključnog doprinosa održivom urbanističkom razvoju. Ali ako se ponovo vratimo na Bijenale, verovat-

no najfascinantniji ključni govor održao je dr Lari Besli, bivši direktor za planiranje u Vankuveru, Kanada, sa brilijantnom mešavinom PR Vankuvera i osnovama dobrog urbanističkog planiranja i razvoja u malo reči. Kada se radi o terenskim radionicama, regeneracija prazne rezidencijalne četvrti (www.ferencvaros.hu) i bivšeg postrojenja za proizvodnju gasa u tehnološki park (www.graphisoft.com), bile su interesantni primeri za učenje sa dobrim planskim praksama koje su relevantne i za Kosovo.

Potpuni izveštaj može da se dobije u kancelariji MuSPP, a sve informacije uključujući predavanja mogu da se pronađu na www.makingplaces.hu.

PPPO U NAPREDOVANJU

Treći sastanak razvoja programa (SRP) UN-HABITAT/Program podrške prostornom planiranju opština na Kosovu održan je 12. jula 2007. godine. Sastanak je bio fokusiran na pet ključnih tema programa MuSPP: komunikacija, smernice za opštinske planove razvoja (OPR) i urbanističke planove razvoja (UPR), demo projekti, neformalna naselja i pitanja mobilnosti, a okupio je opštinske zvaničnike, donatore i druge ključne učesnike.

Važnost **komunikacije** je naglašena uz prezentaciju internet stranice UN-HABITAT-a za Kosovo (www.unhabitat-kosovo.org) kao sredstva za komunikaciju sa partnerima, opštinama i drugim učesnicima i njeno moguće povezivanje sa internet stranicama relevantnih partnera. Takođe je diskutovano i o ostalim informacijama i mehanizmima komunikacije, napr. bilten MuSPP. Važnost **smernica** za OPR/UPR je naglašena kao sredstvo za pravovremeni završetak procesa planiranja uz istovremeno obezbeđivanje njegovog kvaliteta. Diskutovano je o stanju u šest opština koje učestvuju u programu u vezi sa OPR/UPR, vizionarskim radionicama, službama za planiranje i ICCSO. Dati su kratki opisi i istorijat svakog od izabranih demo projekata.

Iz diskusija je postalo jasno da će svaka opština morati da uradi akcioni plan i da poveže projekat sa izjavom o viziji/OPR/UPR, kao i da uključi učesnike.

Kada se radi o **neformalnim naseljima** (NN) naglašeno je da je već puno toga urađeno u izradi i sprovođenju projekata u vezi sa neformalnim naseljima, napr. radionica o neformalnim naseljima, javna kampanja/konferencija za štampu, leci, poster i terenske radionice u Đakovici i Peći.

Izlaganje je dalje naglasilo neke od ključnih razloga za nastanak NN, kao što su brza urbanizacija, nepostojanje raspoloživog zemljišta i smeštaja, oslabljen javni sektor, i ohrabrilu učesnike da razmišljaju o kreativnim i preventivnim merama za bavljenje pitanjem NN. Ovo je dovelo do interaktivne diskusije o NN tako da je dato više sugestija, napr. da treba organizovati vizionarsku radionicu o NN da bi se diskutovalo o drugim primerima. Pitanja mobilnosti su takođe razmotrena pri čemu je pažnja data narednoj konferenciji o mobilnosti i planiranju transporta

i drugim aktivnostima u vezi mobilnosti u okviru MuSPP, napr. evropska nedelja mobilnosti u septembru. Namera je da se napravi bolja veza između građanskog društva i transportne politike i projekata u vezi mobilnosti u opštinama koje učestvuju u programu. Potreba da se mobilnost uključi u demo projekte takođe je naglašena, kao napr. u slučaju redizajniranja gradskog centra i pružnog prelaza u Uroševcu, kružnog toka u južnoj Mitrovici, bezbednosti na putevima u Gnjilanu i gradskoj autobuskoj mreži u Peći.

Treći sastanak razvoja programa dao je učesnicima celokupnu sliku MuSPP. On je takođe stiumiliso dublje diskusije između opština koje učestvuju u programu i Ministarstva za životnu sredinu i prostorno planiranje. Sastanci razvoja programa ohrabruju razmenu informacija i iskustava doprinoseći izgradnji kapaciteta i iznad svega služe kao platforma za razmenu novih ideja.

UGAO UN-HABITAT-A

UN-HABITAT POKREĆE NOVI GLOBALNI SAVEZ ZA VODU

Globalni partnerski savez operatora vodosnabdevanja (GPSOV) čiji je cilj poboljšanje pristupa vodi i kanalizaciji najsiromašnijih među siromašnima pokrenut je na konvenciji u toku Svetske nedelje vode koja je održana u Stokholmu u Švedskoj 15. avgusta 2007. godine. Savez je ustanovio Njegovo kraljevsko visočanstvo holandski princ Oranž na ceremonijalnoj večeri čiji je domaćin bila izvršni direktor UN-HABITAT-a gđa Ana Tibaijuka. Među gostima su bili predstavnici donatorske zajednice, zemalja korisnica i partnerskih organizacija UN-HABITAT-a, uključujući UN-Water, Afričku ministarsku konferenciju za vodu, Saradnički savet za vodu i kanalizaciju i Švedski međunarodni institut za vodu, organizatore Svetske nedelje vode u Stokholmu. Njegovo kraljevsko visočanstvo

princ Oranž u svojstvu predsedavajućeg Savetodavnog borda generalnog sekretara Ujedinjenih nacija za vodu i kanalizaciju rekao je prisutnim gostima da bi GPSOV pomogao vladama i donatorskim agencijama da obezbede lokalnim vlastima i zajednicama resurse i profesionalne kapacitete potrebne za pružanje usluga vodosnabdevanja i kanalizacije, zadatka koji je Radna grupa za vodu milenijumskog projekta označila kao zadatak od kritične važnosti.

Gđa Tibaijuka je rekla da novi savez teži da uspostavi svetsku mrežu koja će pomoći operatorima koji pružaju usluge vodosnabdevanja i kanalizacije.

Predlog za osnivanje Saveza čini deo sažetog predloga akcija poznatog kao Hašimoto akcioni plan, osmišljenog da

ojača kapacitete ključnih aktera koji su angažovani u sektoru vodosnabdevanja i kanalizacije. On je dobio odobrenje i podršku od mnogih međunarodnih i regionalnih organizacija.

Svetski lideri koji su prisustvovali Milenijumskom samitu Ujedinjenih nacija 2000. godine su se obavezali da postignu milenijumski cilj razvoja br. 7, tačka 10 smanjivanje na polovinu broja ljudi bez održivog pristupa bezbednoj pitkoj vodi do 2015. godine. 2002. godine Svetski samit o održivom razvoju u Johaneshburgu je uključio cilj smanjivanja za polovinu broja ljudi bez pristupa osnovnim kanalizacionim kapacitetima.

Izvor: www.unhabitat.org

U Medijskom uglu izabrali smo neke interesantne naslove i navode u vezi sa urbanističkim planiranjem i razvoju na Kosovu. originalni clanci mogu da budu kopirani na zahtev.

MITROVICA

Svi zajedno za bolji grad

Službenici UN-HABITAT-a su predstavili rezultate vizionarske radionice u Mitrovici pod nazivom "Napravimo Mitrovicu boljom" koja je održana u Skoplju u januaru ove godine, na kojoj su bili prisutni planeri i predstavnici građanskog društva sa obe strane grada. Ekonomska kriza i nizak kvalitet života sa kojima se suočavaju građani iz oba dela grada bili su polazna tačka za diskusije i dijalog između dve zajednice. Prema predstavnicima UN-HABITAT-a, rezultati ove radionice su preneti opštinskim vlastima kao pomoć pri izradi OPR i UPR.

Izvor: Koha Ditore, 12.07.07

ĐAKOVICA

Predstavljena je vizija za Đakovicu

Članak pruža informacije o javnom predstavljanju vizije budućnosti opštine "Đakovica 2015+". Izjava o viziji koju je podržao glavni izvršni službenik Palj Ljekaj je kao ciljeve budućeg razvoja navela: "Đakovica sa kulturnim nasleđem, istorijskim i prirodnim vrednostima, grad reka, glavni centar ekonomskog razvoja, poljoprivredni i planinski centar, bescarinska zona, otvoren za saradnju sa svim drugim evropskim i regionalnim gradovima".

Izvor: Kosova Sot 14/07/2007

GNJILANE

O prioritetima će biti odlučeno zajedno sa građanima

Opština Gnjilane je pred građanima predstavila budžetski cirkular za period od 2008-2010 godine na prvoj javnoj raspravi. Nuhi Nuhiu, vršilac dužnosti direktora Odeljenja za budžet, finansije i investicije je rekao da je ovaj metod novi oblik sastavljanja budžeta. Na ovaj način direkcije će predstaviti svoje budžete građanima, pri čemu će građani moći preliminarno da daju svoje sugestije u vezi važnih projekata. "Prema ovim predlozima, konačni spisak prioriteta napraviće Odbor za politiku i finansije kojeg će odobriti skupština opštine", rekao je Nuhiu

pozivajući građane da budu aktivni u procesu, što će stvoriti više mogućnosti za uključivanje u donošenje odluka.

Izvor: Kosova Sot, 01.08.07

PEĆ

Bečka deklaracija, primer za urbanistički plan

Tema integracije neformalnih naselja je izneta u toku debate u Peći koju su organizovali SO Peć, Udruženje kosovskih opština, PIS, OEBS i UN-HABITAT, gde su lokalne i međunarodne vlasti zajedno razmatrali mogućnost realizacije plana urbanističkog razvoja kojeg je pre godinu dana izradila holandska kompanija DHV. Frenk Dondt (koordinator za prostorno planiranje) u UN-HABITAT-u je izjavio da je Peć primer za druge opštine. Gradonačelnik Peći Alji Ljajči rekao je da je plan kojeg je odobrilo Ministarstvo za prostorno planiranje nova perspektiva ne samo za naselja kao što su "Zatra" i "Kristal", već predstavlja i branu za zaustavljanje jednom za uvek nelegalne izgradnje. Agim Radonići iz Ministarstva za životnu sredinu i prostorno planiranje je rekao da je obaveza zakonodavaca da "integrišu Bečku deklaraciju o generalnom urbanističkom planu".

Izvor: Koha Ditore 15.06.2007

PRIZREN

Maraši, novi centar za rekreaciju u predgrađu Prizrena

Ovaj članak sadrži informacije o novim dešavanjima u Prizrenu. Dok je pre godinu dana Šadrvan bio najomiljenije mesto za šetnju, sada je tu privilegiju preuzelo jedno drugo mesto, kompleks Maraš, divna zona u blizini Prizrena, najbolje mesto za rekreaciju i šetnju građana. Jedna od institucija koja zaslužuje zasluge za ovo je Skupština opštine Prizren. Građani su srećni zbog toga što u njihovoj opštini postoji novo mesto za rekreaciju.

Izvor: Lajm, 17.07.07

UROŠEVAC

Ministar Đini u poseti Uroševcu

Članak sadrži informacije o poseti g. Ar

diana Đinija, ministra za životnu sredinu i prostorno planiranje, lokalnim vlastima opštine Uroševac. Pitanja o kojima je diskutovano na sastanku odnosila su se na obezbeđivanje pitke vode, projekat kanalizacije i smetište u selu Slivovo koje već godinama predstavlja problem za opštinu. Deo diskusije bila je i bifurkacija reke Nerodimke i prostorni plan Uroševca. Predstavnici centralne i lokalne uprave su takođe diskutovali o tome kako da se stvore uslovi za bolju i čistiju životnu sredinu u Uroševcu. "Pitanja o kojima se diskutovalo su pitanja koja zahtevaju tesnu saradnju između centralnog i lokalnog nivoa", rekao je ministar Đini. On je takođe naglasio da će Ministarstvo uraditi više na zaštiti fenomena bifurkacije pošto on ima posebnu vrednost prirodnog nasleđa na Kosovu.

Source: www.ferizaj-komuna.org, 11.07.2007

NEFORMALNI MINISTARSKI SASTANAK O URBANOM RAZVOJU I TERITORIJALNOJ KOHEZIJI

24. i 25. maja 2007. godine u Lajpcigu je održan zajednički neformalni ministarski sastanak o urbanom razvoju i teritorijalnoj koheziji pod nemačkim predsedavanjem EU. Usvojena su dva dokumenta o smernicama, Lajpciška povelja o održivim gradovima i Teritorijalna agenda EU. Evropska mreža za praćenje prostornog planiranja (ESPON) učestvovala je na ovom sastanku predstavljajući glavne rezultate programa ESPON 2006 i prvi pregled prioriteta programa ESPON 2013. Uzimajući u obzir rezultate ESPON-a u okviru programa 2000-2006, ministri su se "dogovorili da podrže Teritorijalnu agendu EU i Lajpcišku povelju". Ministri su posebno preporučili da "program ESPON 2013 u tesnoj saradnji sa Evropskom komisijom uradi dublju analizu efekata smernica EU na teritorijalnu koheziju, otkrije uzrok i posledice odnosa i razvije operativne indikatore za redovno izveštavanje o teritorijalnim pitanjima".

Izvor: 6. ESPON Bilten, više možete da pročitate: www.espon.eu

EZ URBANISTICKA POLITIKA

LAJPCIŠKA POVELJA O ODRŽIVIM EVROPSKIM GRADOVIMA

"Lajpciška povelja o održivim evropskim gradovima" je dokument zemalja članica EU koji je napravljen uz široko i transparentno učestvovanje učesnika iz cele Evrope. Svesni izazova i mogućnosti, kao i različitih istorijskih, ekonomskih i socijalnih okolnosti, kao i okolnosti u vezi životne sredine evropskih gradova, ministri zemalja članica odgovorni za urbanistički razvoj dogovorili su se o zajedničkim principima i strategijama za politiku urbanističkog razvoja.

Ministri se obavezuju

- da iniciraju političku debatu u svojim zemljama o tome kako integrisati principe i strategije Lajpciške povelje o održivim evropskim gradovima u nacionalne, regionalne i lokalne politike razvoja;
- da koriste kao sredstvo integrisani urbanistički razvoj i pripadno upravljanje za njegovo sprovođenje, i u tom cilju, uspostavljanje potrebnog okvira na nacionalnom nivou; i
- da promovišu uspostavljanje balansirane teritorijalne organizacije zasnovane na evropskoj policentričnoj urbanističkoj strukturi.

Preporuke iz Lajpciške povelje uključuju:

Bolje korišćenje pristupa integrisanog urbanističkog razvoja

Politika integrisanog urbanističkog razvoja znači istovremeno i pošteno uzimanje u obzir zabrinutosti i interesa koji su relevantni za urbanistički razvoj. Politika Integrisanog urbanističkog razvoja je proces u kojem su koordinisani prostorni, sektorski i vremenski aspekti ključnih oblasti urbanističke politike. Politika integrisanog urbanističkog razvoja je ključni preduslov za sprovođenje strategije održivog razvoja EU. Preporučeno je da ev-

ropski gradovi razmotre izradu integrisanog programa urbanističkog razvoja za grad kao celinu. Koordinacija na lokalnom i gradsko-regionalnom nivou treba da bude ojačana.

U opsegu politike integrisanog urbanističkog razvoja sledeće strategije za akciju su od ključne važnosti za jačanje konkurentnosti evropskih gradova:

- stvaranje i obezbeđivanje javnih prostora visokog kvaliteta
- modernizacija infrastrukturne mreže i poboljšanje energetske efikasnosti
- proaktivna inovaciona i obrazovna politika.

Posebna pažnja se poklanja naseljima sa lošim uslovima u kontekstu grada kao celine

Gradovi se suočavaju sa velikim izazovima, posebno u vezi sa promenom ekonomske i socijalne strukture i globalizacije. Specifični problemi, između ostalog, su posebno visoka nezaposlenost i socijalna isključenost. Socijalne razlike u ekonomskom razvoju često nastavljaju da rastu što doprinosi destabilizaciji u gradovima. Politika socijalne integracije koja doprinosi smanjivanju neravnopravnosti i sprečavanju socijalnog isključivanja biće najbolja garancija za održavanje bezbednosti u našim gradovima. Dobro osmišljena politika socijalnog smeštaja može da bude efikasan alat za postizanje cilja socijalne kohezije i integracije u gradovima i urbanim oblastima.

Za sledeće akcione strategije povezane u politiku integrisanog urbanističkog razvoja smatra se da su od ključne važnosti za naselja sa lošim uslovima:

- primena strategija za poboljšanje fizičkog okruženja

- jačanje lokalne ekonomije i politike lokalnog tržišta rada
- proaktivna politika obrazovanja i obuke za decu i mlade ljude
- promocija efikasnog i priuštivog urbanog transporta

Lajpciška povelja naglašava da urbanistički razvoj treba da bude postavljen na nacionalnom nivou i da treba da stvori stimulans za inovativna rešenja na nacionalnom nivou, kao i na drugim nivoima. Gradovima treba dovoljno prostora za akciju da bi obavljali lokalne zadatke na odgovoran način i zdrav finansijski osnov koji obezbeđuje dugoročnu stabilnost. Lokalne vlasti treba da razviju potrebne veštine i efikasnost za sprovođenje politike integrisanog urbanističkog razvoja, takođe u svetlu postizanja sveukupnog kvaliteta i održivosti u izgrađenoj okolini.

Na nacionalnom nivou vladina odeljenja moraju jasnije da prepoznaju važnost gradova u obezbeđivanju nacionalnih, regionalnih i lokalnih ambicija i uticaj njihovih politika na njih. Povelja naglašava važnost sistematske i strukturane razmene iskustva i znanja u oblasti održivog urbanističkog razvoja. Evropska platforma je potrebna da udruži i razvije najbolje prakse, statistiku, kriterijume, procene, uporedne rezultate i druga urbanistička istraživanja u cilju podrške akterima koji učestvuju u urbanističkom razvoju na svim nivoima i u svim sektorima.

Evropi su potrebni gradovi i regioni koji su jaki i dobri za život.

Izvor: Lajpciška povelja o održivim evropskim gradovima

PROSTORNI SCENARIJI ZA EVROPU

Među mnogim istraživačkim izveštajima koje možete da pronađete i skinete sa internet stranice ESPON-a (www.espon.eu), postoji i veoma interesantan izveštaj pod nazivom "Karakteristike teritorija", sa tri različita suprotstavljena prostorna scenarija za razvoj teritorije EU. Scenario u trendu naglašava uticaje najrelevantnijih pokretačkih sila u praktično nepromenjenom političkom kontekstu. Na osnovu ovog scenarija u trendu, elaborirana su dva scenarija. U jednom, politika je orijentisana ka poboljšanju konkurentnosti u globalnom kontekstu. U drugom, fokus politike je orijentisan ka ekonomskoj, socijalnoj i

teritorijalnoj koheziji. Upoređivanjem rezultata ove dve politike dobija se interesantan uvid u efekte i ograničenja svake od političkih mešovina u uticanju na put razvoja evropske teritorije. Izveštaj je literatura koja se toplo preporučuje kreatorima politike i planerima na centralnom i lokalnom nivou. Zar dobar lokalni plan ne počinje pozicioniranjem vašeg grada/opštine na evropskoj mapi ...?

Za više informacija možete da pogledate http://www.espon.eu/mmp/online/web-site/content/publications/98/1378/index_EN.html

Mitrovicë
Mitrovica

Prishtinë
Pristina

Pejë
Peja

Gjakovë
Djakovica

Ferizaj
Urusevac

Gjilan
Gnjilane

Prizren

UCINIMO ZAJEDNO GRADOVE BOLJIM

Kosovu su potrebni bolji gradovi da bi se postigao bolji život svih njegovih građana. To se može postići samo ukoliko svi radimo ka ispunjenju tog cilja. "Ucinimo Zajedno Gradove Boljim" je moto programa podrške prostornom planiranju opština, finansiranog od strane Sida, tokom kojeg će UN-HABITAT pružiti podršku prostornom planiranju opština na Kosovu. Kosovski gradovi se trenutno nalaze u procesu pripreme nacрта opštinskih I urbanističkih planova. Planovi trebaju biti strateski i akciono-orijentisani, detaljno pripremljeni u urbanističkim regulatornim planovima i implementirani preko privatnih i javnih investicija. Šest sekundarnih gradova na Kosovu: Pec, Djakovica, Prizren, Urosevac, Mitrovica I Gnjilane- mogu doprineti izbalansiranjem razvoju Kosova i smanjiti migraciju stanovništva u glavni grad Prishtinu. Integracijom u evropsku urbanističku mrežu, kosovski gradovi i njihovi stanovnici biće povezani sa ostalim evropskim gradovima. To se može postići privlačenjem investicija u održivi urbanistički razvoj i unapređenje pristupa za sve osobe. Potrebne su privatne investicije da bi se pružile bolje usluge svim građanima: pristojno mesto za stanovanje, bolnice, škole, puteve, javni transport kao atraktivni javni prostori koji bi pružili odgovor na potrebe društva.

IMPRESSUM

UN-HABITAT

Sida

Program pomoći prostornom planiranju u opštinama na Kosovu

Sef kancelarije
Elisabeth Belpaire
office@unhabitat-kosovo.org

Kancelarija:
UN-HABITAT Kosovo
Ulica Nazim Gafurri, br. 33,
10000 Prishtina, Kosovo
Tel.: +381/38/517835
Fax: +381/38/517836

Informacije & Komunikacije/PR
Lumnije Gashi
lumnije.gashi@unhabitat-kosovo.org

Više informacija o
UN-HABITAT/MuSPP
www.unhabitat-kosovo.org

Ovaj bilten je omogućila švedska Vlada preko Sida-e. Sva viđenja, mišljenja i zaključci su autorski. Članci bez potpisa delo su tima MuSPP. Doprinosi koji se odnose na opštine ne moraju da odražavaju stav i odluku dotične opštine. Sadržaj ovih članaka ne mora da odražava stav UN-HABITAT-a o pokrenutim pitanjima ili datim izjavama i ne mora da odražava viđenja Sida-e, ili vlade Švedske.